

YACHTS

C R O A T I A

'Najluđa ruta' NORTH SEA PASSAGE

Braća Kličko • John Cleese • Steve McQueen

Yachts Gear

BMW M3 & M4

PORSCHE MACAN

AUDI A3 CABRIOLET

LAMBORGHINI

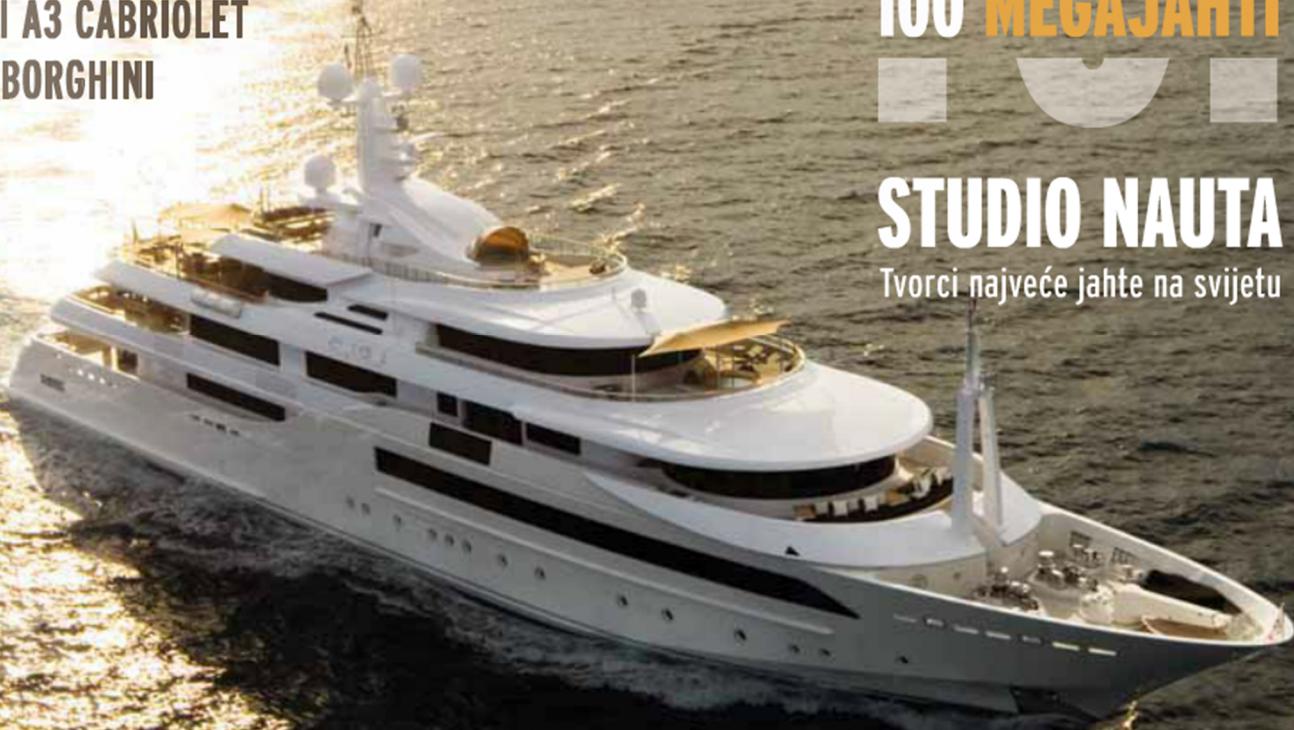
TOD

100 MEGAJAHTI

STUDIO NAUTA

Tvorci najveće jahte na svijetu

50 KN
13 KM
750 DIN
6,5 EUR

9 771847 024009
SVEČANI / JANUARY 2014
Broj 31 • Godina 6

LÜRSSSEN Quattroelle • CRN Chopi Chopi • HÉLIA 44
JEANNEAU NC 14 • BENETEAU MC5 • SACS Strider 18

THOMAS MERCER

Tvorac nenadmašnog kronometra

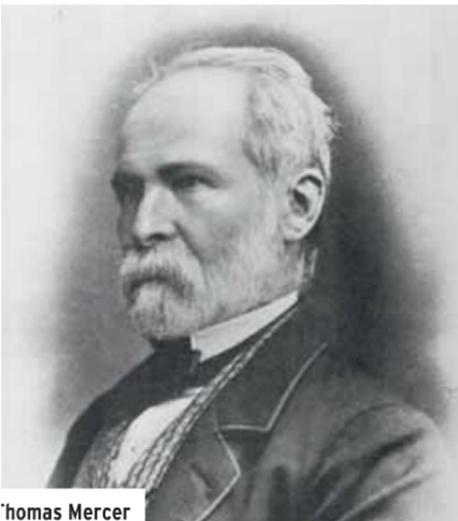
Kad je dolazak satelitske navigacije pogurnuo brodski kronometar u ladice povijesti, činilo se da je jednoj eri došao kraj; ali, ponovno rođenje legende urarske industrije moglo bi označiti upravo suprotno, nov početak za uređaj koji je označio početak modernog doba u pomorstvu

Tekst Alex Smith Fotografije Arhiva

1831

1845

1901

Thomas Mercer

John Harrison

Nije tajna da je moderna Britanija rođena zahvaljujući nadmoći pomorske flote pod stijegom Gordog Albiona i rasprostranjenosti trgovачkih ruta nekadašnjega Britanskog Imperija. U trenutku najveće moći, to je carstvo bilo najmoćnija pomorska sila na svijetu, ali i najveći imperij dotad: prostirao se na više od jedne četvrtine ukupne površine planeta i bio dom petini svjetske populacije. Naravno, unutar tolikog carstva živjele su razne etničke skupine, vladale raznolike kulture, govorili se razni jezici i vladali različiti zakoni, što se odrazilo i na svijet u kojem danas živimo. Britanski Imperij bio je nevjerojatan povijesni fenomen i bilo bi nerazumno sav taj uspjeh pripisati jednomu jedinom uzroku/generatoru, ali da se ipak moramo odlučiti za jedan element koji je omogućio Britaniji da postane dominantna svjetska sila svoga vremena i to ostane dvije stotine godina, odlučili bismo se za tajno oružje ekspanzionističkog arsenala nastalo unutar Britanije: brodski kronometar.

Problem geografske duljine

U 17. i 18. stoljeću plovidba morem bila je vratolomno opasan pothvat, kao i u ranijim stoljećima. Naime, sekstant i promatranje neba pomorcima su mogli dati prilično točnu ideju o zemljopisnoj širini na kojoj se nalaze, ali je utvrđivanje duljine bio problem koji je bilo mnogo teže riješiti. Već su tada pomorci bili svjesni da bi precizno mjerjenje vremena bilo najveća pomoć pri određivanju zemljopisne duljine. Princip je bio vrlo jednostavan: mornar je uvijek znao kad je na njegovoj trenutnoj lokaciji podne; to je mogao utvrditi promatranjem sunca. Kad bi znao i koliko je u tom trenutku sati na nekomu drugom odredenomu mjestu (poput Greenwicha u Engleskoj), mogao bi, prema odstupanju, odrediti koliko se stupnjeva duljine nalazi udaljen od te točke i u kojem smjeru (prema istoku ili zapadu). Za svake četiri minute, koliko je na brodu podne ranije nego u Greenwichu, brod bi bio jedan stupanj istočnije od Greenwicha, za svake četiri minute kasnije, brod bi bio jedan stupanj zapadnije. Znajući da jedan stupanj odgovara udaljenosti od 60 nautičkih milja, mornar bi mogao proračunati lokaciju broda prema razlici u vremenu. Princip je možda bio jednostavan, ali jednostavan je bio i glavni problem s kojim su se pomorci tog vremena

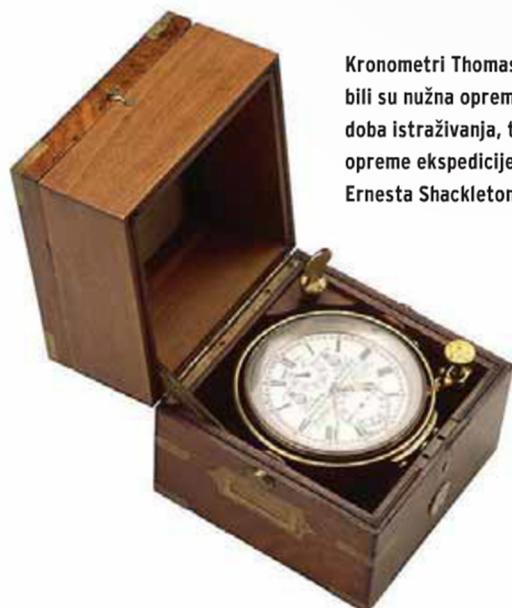
Harrisonov H5 Chronometer je svom tvorcu donio nagradu vrijednu današnjih 4,7 milijuna dolara, a Britaniji premoć na valovima

Sir Ernest Shackleton nevjerojatnom je upornošću održao obećanje da na njegovoj ekspediciji neće poginuti niti jedan njegov suputnik

SY Endurance je zaglavio u ledu kao što je i planirano, ali ga je specifičan oblik trupa potisnuo predušno u led, koji ga je napon slijetku zdrobio

Kronometri Thomasa Mercera bili su nužna oprema u zlatno doba istraživanja, te dio opreme ekspedicije Sira Ernesta Shackletona

susretali. Iako je u to vrijeme već bilo poprilično preciznih satova, bili su izrađeni za mjerjenje vremena na kopnu – dok ljučanje broda, fluktuacije u vazi i temperaturi, drastično utječu na rad sata na brodu, tako da je svaki ondašnji 'kopneni' sat na moru postajao tragično beskoristan. Britanija je bila svjesna koliko njegove moći ovisi o točnom mjerjenju vremena na moru – toliko svjesna da je britanska vlada 1714. raspisala javni natječaj i ponudila golemu nagradu od 20.000 funta, otprikljike današnjih 4,7 milijuna dolara, prvomu tko riješi zagovetku koja je postala poznata kao 'problem duljine'. Izdašna nagrada privukla je mnoge entuzijaste, ali je rješenje pronađeno tek 1761. godine, kada je John Harrison, kvalificirani tesar i samouki urar, za rješenje problema duljine ponudio svoj kronometar H5... i promijenio način na koji čovječanstvo plavi morem.

Uspon Thomasa Mercera

Gotovo stotinu godina nakon izvanrednog izuma Johna Harrisona, 32-godišnji Thomas Mercer, razočaran stanjem u urarstvu u Engleskoj, namjeravao se preseliti u Sjedinjene Države u potrazi za boljim izgledima za budućnost. Sudbina je htjela da nedugo prije planiranog odlaska u izlogu urara Johna Fletchera ugleda kronometar koji ga je toliko oduševio da je ušao u radnju i zamolio da ga zaposle; posao je dobio istoga trena. Sredina 19. stoljeća bila je vrijeme kad je kronometar bio poput današnjih mobilnih telefona – tehnologija koja je svakim danom postajala sve naprednija. Kronometri su postajali sve precizniji, a oni najbolji mogli su postići vrtoglave cijene. Mercer se 1858. osamostalio s namjerom da stvara savršene kronometre, a do 1874., kad je sjedište kompanije TMC – Thomas Mercer Chronometers – preselio u St. Albans, u tome je bio i uspio. Mercerova kuća bila je toliko uspješna da je izradila kronometre za britansku trgovcu i ratnu mornaricu, osvajala nagrade za točnost na svim natjecanjima – kao da se konkurenca i ne natječe – izradila trećinu svih kronometara proizvedenih na svijetu – njih 90.000 – i proizvodila dijelove i opremu za 370 drugih urara. Mercer je bio pozvan i da sudjeluje na restauraciji Harrisonovih originala, modela H1 i H3, kojima je njihov tvorac prvi put pokušao riješiti problem duljine. Ukratko, Mercerovi kronometri postali su proizvod od nacionalne važnosti, sredstvo postizanja moći i stjecanja bogatstva, pa kad je ugledni istraživač Sir Ernest Shackleton počeo pripremati ekspediciju u južne predjele planeta, kronometar koji je za njega izradila Mercerova kuća sasvim očekivano je postao glavna zvijezda avanture.

Kronometar i sekstant koje je kuća Thomas Mercer izradila za Shackletonovu ekspediciju 1914.

Endurance

Sir Ernest Shackleton nekoliko je godina prije svoga velikog pothvata pretrpio dva udarca: prije njega su do Sjevernog pola stigli i Roald Amundsen i Robert Scott. A kako se najbolje oporaviti od nečeg takvog? Avanturom koja nadmašuje suparničke, naravno. Shackleton se zato odvažio na pješačenje preko Antarktika: hodanje duž 1.800 milja neistraženih područja od Weddellovog mora do Rossovog mora - preko Južnoga pola, a nego kako drugačije. Pothvat je bio veličanstven i jednako je tako spektakularno pošao po krvu. Shackletonov brod, SY Endurance, zapao je u ledu kako je i bilo planirano, ali kad se posada pripremila za sporo napredovanje broda zajedno s ledom, koji je u to vrijeme godine uvijek putovao u smjeru kazaljke na satu, shvatili su da je njihov pothvat i živote dovela u opasnost greška u konstrukciji broda. Za razliku od prethodnih brodova koji su se našli u takvoj situaciji i čiji je zaobljeni trup led potiskivao tako da su većim dijelom dospijevali nad ledenu ploču, Shackletonov Endurance je imao trup V-profil - pa ga je led 'zagrljio' i zdrobio, a Shackleton i posada (ukupno 28 ljudi) ostali su nasred polarne zime s trima brodicama za spašavanje... i ničim više. U takvima su uvjetima preživjeli dulje od pet mjeseci, te se probijali ledenum pustosi vukući za sobom opremu i brodice sve dok nije zatopilo, pa su u travnju 1916. uspjeli otploviti do otoka Elephanta. Veći dio posade ostao je na otoku, a Shackleton i pet mornara kretnuli su u potragu za pomoći na brodici od 23 stope. Nakon 17 dana, dva uragana i 800 milja plovidbe najsurovijim morem

na planetu, stigli su do olujne obale Južne Georgije, vulkanskog otoka u južnom Atlantiku. Shackleton i posada bili su odjeveni u posve neprikalne jakne od tvida i vunene veste, a od opreme su imali samo sekstant i Mercerov kronometar. Njihovo snalaženje, hrabrost i sposobnost ne mogu se opisati nikako drugačije nego čudesnim i do dana današnjeg ostaju među najimpresivnijim pothvatima čovječanstva. Kronometar je Shackletonu i njegovim ljudima spasio život, a i kasnije je, sve do pojave GPS tehnologije, bio nenadomjestiv za uspješnu navigaciju. Naravno, ništa ne može ponisti razorno djelovanje vremena i napretka na korisnost kronometra kao nautičkog pomagala, no kad jedan proizvod utjelovi toliko kvalitete, vještine i kulturnog značenja, svaki putnik i istraživač u duši znaće ga cijeniti.

Prvi kronometar nove kolekcije, djelo dizajnera Andrew Wincha

MODERNI MERCER

U studenome 2012., nakon gotovo tri desetljeća neaktivnosti, kuća Thomas Mercer konačno se vratila u žiju zbivanja. Peta generacija potomaka Thomasa Mercera je na londonskoj izložbi predstavila 'The Thomas Mercer Classis by Andrew Winch', kronometar kojem je zadatak udahnuti nov život predmetu koji se danas smatra zastarjelim nautičkim pomagalom i pretvoriti ga u poželjan luksuzni objekt. Classis – što na latinskom, između ostalog, znači i flota – je oda najvećim pomorskim pohvatima čovječanstva i to se odražava u njegovoj estetici. Kućište je ukrašeno prikazima dvanaest slavnih putovanja, dvanaest brodova koji su se upisali u povijest pomorstva. Uza svaki brod stope koordinate najvažnijeg otkrića njegove posade, a imena svih brodova

ugravirana su u kućište, izrađeno od macassar ebanovine. Jedan od tih dvanaest brodova je, naravno, i Shackletonov Endurance, nesretni brod koji je potonuo na Južnom polu. Novi je Mercerov kronometar nevjerojatno lijep i zanimalo nas je kako je nastao, pa smo se otputili u novo sjedište kuće u londonskom Richmodnu, porazgovarati o tome s direktorom kuće, Alessandrom Quintavalleom.

Alessandro, Mercer je zatvorio vrata 1984., kad je morima zavladao GPS. Kako ste pristupili oživljavanju imena?

Zapitali smo se kako bismo najbolje privukli pažnju na djelič povijesti, dali mu novi smisao i zaključili da je 'engleština' manufakture Mercer njezin najjači adut u modernim vremenima. Zato smo mnogo raspravljali o obitelji i povijesti kuće s Tonyjem i njegovim unukom Joelom, da bismo kući vratili stari sjaj, a ne izmisljali novosti. Zanimljivo je da je kronometar prije 200 godina bio okosnica britanske pomorske moći, a danas su neki od najboljih dizajnera satova na svijetu upravo Britanci, zato smo za partnera pri stvaranju kronometra Classis odabrali Andrewa Wincha.

Zaboravimo na trenutak da je Classis jedini moderni nautički kronometar na svijetu – zbog čega je još poseban?

Morali smo proći jednakе korake u stvaranju kao i urari prije nekoliko stotina godina, jer toliko dugo nitko nije izradio nijedan kronometar. Kronometar je instrument čija preciznost ovisi o temperaturi balansirajućeg mehanizma, pa zato danas koristimo istu tradicionalnu metodu izrade dijelova kao i prije 200 godina, samo su materijali malo drugačiji. Naravno, pravu je preciznost danas jako teško postići, jer više ne testiramo primjerke na moru, nisu nužno potrebni i zaboravljena je i vještina potrebna za njihovu izradu.

Što točno mislite pod 'tradicionalnim metodama'?

Željeli smo da naš novi kronometar bude pravi pomorski instrument. Fusee mehanizam daje mu konstantnu energiju, kardanski ovjes omogućava kronometru održavanje horizontalnog položaja, zapinjača je jednaka onoj kakvu je koristio Thomas Mercer osobno. Ali svjesni smo da je inovacija jednako važna kao i tradicija, pa smo se potrudili stvoriti mehanizam za naše stoljeće. Raspored elemenata unutar mehanizama Classisa omogućava pogled na svakog od njih, a vidljiva je i zapinjača.

Kome je namijenjen moderni kronometar?

Kronometar bi najsretniji bio na velikom brodu, ali znamo da bi ga mnogi rado držali u domu, možda zato što vole povijest pomorstva, možda zato što vole satove, ili zato da im prenese djelič nautičkog ugođaja. Naravno da bismo ga najviše voljeli vidjeti na brodu, a to ne znači da mora biti u kokpitu. Classis je istovremeno moderno umjetničko djelo i savršeno funkcionalan kronometar.

Koliko Classis стоји?

Cijena jednog primjerka iznosi oko 400.000 dolara, ali naravno, na tu cijenu utječe i njegov status umjetničkog djela. Classis je pobudio mnogo zanimanja, a od zainteresiranih najčešće čujemo da ih je privukao zbog spoja tehnologije, ljepote, povijesti i tradicije.